

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 293/17

KLAGER: Sykehuset Innlandet, divisjon prehospitale tjenester
PUBLIKASJON: Gudbrandsdølen Dagningen
PUBLISERINGSDATO: 28.11.2017
STOFFOMRÅDE: Helse/offentlig
SJANGER: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Kildekritikk og kontroll av opplysninger, saklighet og omtanke, tittelbruk, rettelse, samtidig imøtegåelse
REGISTRERT: 19.12.2017
BEHANDLET I PFU: 26.04.2018
BEHANDLINGSTID: 127 dager
KLAGEGRUPPE: Offentlig
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Gudbrandsdølen Dagningen (GD) hadde **tirsdag 28. november 2017** bilde av en ambulanse på førstesiden av papirutgaven. Følgende stikk- og hovedtittel var satt inn i bildet:

«Kuttet ut flåtestyring for å spare»
«Var uten sykebil mellom Ringebu og Stryn»

I henvisningsteksten på førstesiden sto det:

«**ALLE VAR UTE:** Hadde du blitt akutt syk i Skjåk en fredagskveld i november, ville nærmeste ambulanse vært i Ringebu eller på Dombås. - Ikke uvanlig, hevder tillitsvalgt. - Beredskapen er tilfredsstillende, sier Sykehuset Innlandet.»

Nyhetsartikkelen inne i avisen hadde tittelen «**Sto uten ambulanser**», og i ingressen het det:

«**Dette bildet viser at det ikke var noen ambulanser ledige i Ottadalen en fredag kveld i november. - Ambulanseberedskapen i norrdalen er forsvarlig, mener sykehusledelsen. - Virkeligheten er en annen, sier tillitsvalgt for de ambulanseansatte.**»

Bildet det ble henvist til i ingressen var et skjema på en skjerm. I bildeteksten sto det:

«BEVISET: Skjemaet på skjermen viser statusen til alle ambulansene i distriktet, og viser at det på dette tidspunktet kun var ambulanse i Ringebu og på Dombås.»

Artikkelens hovedbilde var av en ambulanse, og i bildeteksten her ble det opplyst:

«ALLE VAR UTE: Hele Ottadalen, Sel og fronsbygdene var helt uten ambulanseberedskap en fredag kveld i november, viser dokumentasjon GD har fått. Ved et akutt sykdomstilfelle i Skjåk, ville nærmeste ambulanse vært i Ringebu eller på Dombås.»

I brødteksten ble det også vist til at GD har mottatt dokumentasjon på at **«samtlige ambulanser i Ottadalen og Fron var ute på oppdrag fredag 17. november»**. Det ble i denne sammenheng dessuten opplyst:

«Været var så dårlig at luftambulansen på Dombås ikke kunne lette.»

Videre uttalte divisjonstillitsvalgt for Delta i Sykehuset Innlandet, Kjetil Eide fra Otta:

«- Dette er vanskelig å ta seriøst. Jeg frykter at det kan gå ut over liv og helse, for det er ikke første gangen det skjer[.]»

Under mellomtittelen **«Bekymring i Skjåk»** ble det vist til et møte i kommunestyret i Skjåk, der divisjonsdirektør for prehospitale tjenester, Geir Kristoffersen, og leder for ambulansetjenesten, Oddleiv Bakken, hadde orientert om beredskapen i regionen. Bakgrunnen var bekymring grunnet pålegg om innsparinger. I denne sammenheng het det:

«Ett av tiltakene som nå er innført er slutt på såkalt flåtestyring på kveld og nattetid. Det vil si at ambulansen i for eksempel Lom ikke lenger blir styrt til Vågå hvis bilen der er ute på annet oppdrag i dette tidsrommet. Dette for å spare primært lønnskostnader. (...) - Vi hadde muligheten til å ta ned kostnader på dette området uten at det betyr så veldig mye for beredskapen (...), sa Bakken (...) Han fikk spørsmål om dette var forsvarlig (...) - Ja, vi vurderer det som forsvarlig (...) - Vi prøver å kutte der det rammer befolkningen minst. Begrenset flåtestyring går ikke ut over beredskapen, gjentok Geir Kristoffersen (...)»

Videre fremkom det at ledelsen mener responstiden er akseptabel. Det ble i den sammenheng referert til hva den tillitsvalgte mente om saken:

«Tillitsvalgt Eide klarer ikke å forstå at beredskapen har blitt bedre, når den beviselig er det motsatte. Flåtestyring ga en sikkerhet som nå er borte. Det gjelder ikke bare i Gudbrandsdalen, men i hele innlandet. - Det hender rett som det er at mange biler er ute samtidig, om enn ikke alltid i samme skala som denne kvelden. (...) Hovedansvaret for det som nå skjer, har styret i Sykehuset Innlandet. Likevel synes jeg det er et tankekors at ledelsen i prehospital divisjon reiser rundt på slike turneer med et budskap som ikke stemmer. De kunne heller sagt at dette er konsekvensene - og dette er rammene og prinsippene vi må forholde oss til. (...) Innsparingen kunne vært tatt andre steder, som i administrasjonen, mener Eide.»

Ambulansetjenesten og flåtestyringen ble også omtalt i GDs lederartikkel samme dag under tittelen **«Utrygghet om ambulanser»**.

Artiklene ble dessuten publisert på GDs nettsider om kvelden **mandag 27. november 2017**. Tittelen på nettversjonen av nyhetsartikkelen var «**Dette bildet viser at det ikke var noen ambulanser ledige i Ottadalen en fredag kveld i november**». Hovedbildet i nettpubliseringsen var skjermbildet som viste statusen til ambulanser i distriktet. Brødteksten var omtrent identisk, og det var lagt inn lenke til lederartikkelen i publiseringen, og omvendt.

KLAGEN:

Klager er Sykehuset Innlandet, divisjon prehospitaltjenester, som mener GD har brutt fem punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP):

- 3.2 – kildekritikk og kontroll av opplysninger
- 4.1 – saklighet og omtanke
- 4.4 – tittelbruk/dekning for titler etc.
- 4.13 – rette feil
- 4.14 – samtidig imøtegåelse

Klager mener førstesideoppslaget inneholder klare feil, da det ikke er dekning for påstanden i tittelen: «Den aktuelle fredagskvelden 17. november var det, i tillegg til de to ambulansene som stod ved basen på Dombås, en ledig ambulans på Vinstra og ambulansen i Vågå var ledig i Ottadalen på veg tilbake til basen i Vågå. Det var også tilgjengelig luftambulans på Dombås. De andre ambulansene som var på ulike oppdrag, kunne også omdirigeres ved hendelser av mer alvorlig karakter.»

Etter klagers mening gjentas og forsterkes det feilaktige inntrykket fra forsiden i selve artikkelen, samt i lederartikkelen; sistnevnte fordi den legger nyhetsartikkelens opplysninger til grunn.

Klager opplyser at GD ikke tok kontakt for å kontrollere opplysninger i forkant eller tilby samtidig imøtegåelse av påstandene i tittelen og fra den tillitsvalgte. Klager reagerer på at GD i stedet refererte hva divisjonsdirektør for prehospitaltjenester i Sykehuset Innlandet hadde uttalt i kommunestyremøtet i Skjåk 23.11. Klager skriver: «Påstanden om at det ikke var ambulanser tilgjengelig den aktuelle fredagskvelden var ikke presentert i kommunestyret.»

Klager tilføyer også: «At kommunestyret i Skjåk hadde en diskusjon om beredskapssituasjonen i Nord-Gudbrandsdalen på et tidligere tidspunkt, fritar ikke avisen fra å ta kontakt når en tillitsvalgt kommer med påstander og uttaler seg om beredskapssituasjonen. Kravet om samtidig imøtegåelse er dermed brutt.»

Med hensyn til publiseringen av skjermbildet (ambulansoversikten) i artikkelen, innvender klager: «GD hevder at bildet er fra Akuttmedisinsk kommunikasjonsentral på Gjøvik. I realiteten er bildet hentet fra en ambulansmodul av systemet som ikke gir en fullstendig oversikt. (...) Det er en alvorlig påstand å hevde at Sykehuset Innlandet ikke har ambulanser tilgjengelig mellom Ringebu og Stryn. GD har gjennom sin feilaktige påstand skapt ubegrunnet frykt for beredskapen hos innbyggerne i Nord-Gudbrandsdalen. Avisen har heller ikke korrigert påstanden utover at det i senere oppslag er vist til uttalelser fra Sykehuset Innlandet.»

Klager opplyser at viseadministrerende direktør har kontaktet GD to ganger via epost og bedt om rettelse, men at avisen ikke har besvart epostene eller rettet fremstillingen.

TILSVARSRUNDEN:

Gudbrandsdølen Dagningen (GD) skriver at ambulansesituasjonen er «den desidert viktigste og mest avgjørende del av helsetilbudet, spesielt i grisgrendte strøk som Gudbrandsdalen». For avisen er/har dette vært et viktig felt, særlig «i en tid med stadige kutt og innstramminger i helsesektoren, kombinert med sentralisering av spesialist/akutt-tilbudet».

Avisen opplyser at sykehusledelsens uttalelser var utgangspunktet for saken. GD var til stede på kommunestyremøtet i Skjåk 23.11.2017. Der skal divisjonsdirektøren, som ble referert i artikkelen, ha svart bekreftende på spørsmål «om beredskapen er forsvarlig og om det forekommer at alle ambulanser er ute på oppdrag samtidig». GD skriver også at det i møtet ble orientert om at prehospitale tjenester er pålagt å spare 16 millioner kroner i løpet av tre år, og at ett av sparetiltakene er å kutte ut flåtestyring av ambulansene på kveld og natt.

Slik avisen ser det, var det relevant å undersøke hva andre kilder, som den tillitsvalgte, mener om beredskapen og det direktøren fortalte til politikerne i det aktuelle møtet.

Etter GDs mening var det også «betimelig» å ta opp saken i lederartikkelen og stille spørsmål om utviklingen skaper utrygghet. Avisen kan ikke se at lederen inneholder opplysninger som er bestridt. Slik GD ser det, er lederartikkelen «en helt normal meningsytring som på alle vis trygt ligger innenfor retten til å reise spørsmål og problemstillinger på vegne av distriktets innbyggere».

Når det gjelder skjermbildet som ble publisert i nyhetsartikkelen, opplyser GD at avisen fikk «kunnskap om informasjonen på bildet fra kilder innen ambulansetjenesten», altså fagpersoner. Avisen skriver: «Vi hadde ingen grunn til å mistro disse opplysningene. Spørsmålet blir derfor om håndteringen i etterkant var god nok. Vi gjør oppmerksom på at sykehusets ledelse allerede dagen etter kom til orde med ytterligere kommentarer i saken.»

GD har også ettersendt denne oppfølgingsartikkelen publisert 30.11.2017 (se vedlegg), der blant andre divisjonsdirektøren er intervjuet. Slik GD ser det, kommer direktøren ikke med «data/dokumentasjon på hva som var den faktiske situasjon vedr tilgjengelige ambulanser på det aktuelle tidspunkt - ut over å hevde at vårt publiserte skjermbilde fra en av ambulansestasjonene "viser ikke all informasjon, det har noe med teknikk å gjøre..."».

Avisen opplyser også at den skal ha bedt om dokumentasjon som underbygger klagers påstander om feil, uten at den har mottatt noe. Etter avisens mening fremstår klagers påstand fortsatt «som en påstand fra ledelsens side».

Ifølge GD har saken dessuten blitt dekket løpende gjennom flere nyhetsartikler, «hvor sykehuset i betydelig grad har fått tilkjennegitt sitt syn». Dekningen har også «synliggjort at det er motstridende oppfatninger om den faktiske situasjonen rundt ambulansetjenesten».

Dessuten mener GD at «kommunikasjonen med – og svarene fra – ledelsen i Sykehuset Innlandet har vært preget av uklar rollefordeling». GD skriver: «Både divisjonsdirektøren og viseadministrerende direktør har ønsket å uttale seg på vegne av ledelsen, dels med ulike budskap.»

Klager står fast på at GD skulle tatt kontakt før publisering, både for å unngå feil og unøyaktigheter, og for å innhente samtidig imøtegåelse. Klager kan ikke se at tilsvaret dagen etter veier opp for at det ikke ble gitt «mulighet for samtidig imøtegåelse av opplysninger presentert som fakta».

Klager skriver: «Vi mener også det er grunn til å merke seg at tilsvaret fra divisjonsdirektør (dagen etter) ble heftet på som et siste avsnitt i et dobbeltsideoppslag med overskriften: 'Bekymret over beredskapen'. (Vedlegg 1) Oppslaget er et intervju med generalsekretæren i LHL og ambulansforbundet, som kommenterer GDs påstand fra dagen før om at '*ingen ambulanser var tilgjengelige i Ottadalen*'. GD legger altså fortsatt til grunn disse påstandene som fakta, til tross for at divisjonsdirektør i sin kommentar til slutt i saken avviser at så var tilfelle. GD gjør med andre ord ingen ting for å rette opp det inntrykket som er skapt gjennom forsiden/artikkelen dagen før, 28. november, men gjentar sine påstander.»

Klager avviser også GDs argument om at «påstandene fra divisjonstillitsvalgt som framsettes i avisen ikke krever tilsvaret fra ledelsen, fordi avisen referer til orienteringen til kommunestyret». Klager skriver: «I orienteringen til kommunestyret ble det ikke diskutert eller framsatt noen påstander om at området 'var uten sykebil mellom Ringebu og Stryn'. Det er derfor ikke mulig å kalle orienteringen i kommunestyret et tilsvaret på påstanden som publiseres på førstesiden av avisen 28. november.»

Dersom avisen hadde kontaktet klager før publisering, ville divisjonsledelsen kunne forklart «hvordan ambulansmodulen av det operative systemet som viser tilgjengelige ressurser (av avisen omtalt som bildebevis), ikke gir et fullstendig bilde av beredskapen. Likeså at det var tilgjengelige ambulanseressurser i det aktuelle området i det angitte tidsrommet.»

Ifølge klager er gjengivelsen av innholdet i orienteringen på kommunestyremøtet dessuten unøyaktig: «Blant annet blir det hevdet at divisjon Prehospitale tjenester har sluttet med flåtestyring av ambulanser på kveld og natt. Det er feil. I presentasjonen het det at flåtestyring '*alltid kan vurderes men i utgangspunktet ikke skal skje på kveld og natt*'. Det ble samtidig understreket at '*det skal tilstrebes å opprettholde en minimumsberedskap i ytterkantene som Trysil, Gudbrandsdalen, Hadeland, Valdres, Tynset og sør Hedmark.*' (se vedlegg 2)»

Klager reagerer videre på at det ikke finnes kilder som underbygger konstateringen i artikkelen om at luftambulansen ikke kunne fly den aktuelle kvelden grunnet værforholdene. Klager opplyser: «Basesjef/pilot på Dombåsbasen denne fredagskvelden, som til en hver tid vurderer muligheten for å fly, avviser at det ikke var flyvær. De har heller ikke mottatt spørsmål fra avisen om dette.»

Klager avviser også at avisen ikke har mottatt svar på sine henvendelser: «Sykehuset Innlandet har besvart alle henvendelser/forespørsler avisen har hatt om saken. Divisjonsdirektør Geir Kristoffersen ble intervjuet av journalist fra avisen (pr. telefon) på ettermiddagen 28.11.2017, der han viste til at divisjonen hadde gjennomgått tidslinje for tilgjengelige ressurser den aktuelle kvelden. Avisen har også hatt tilgang til denne tidslinjen. Den ble blant annet presentert på møte med ordførerne i de aktuelle kommunene på Otta 7.

desember (vedlegg 3). GDs journalist var til stede i møtet.»

Klager fortsetter: «I avisens/journalistens henvendelser til Sykehuset Innlandet om saken 28. november ble det imidlertid ikke etterspurt dokumentasjon på tilgjengelige ressurser, men 'en statistikk på hvor mange ganger ambulansene fra Ringeby og nordover har vært ute samtidig etter at det ble slutt på flåtestyring kveld og natt' (vedlegg 4). Journalisten fikk opplyst at dette er en type oversikt vi ikke har, og som ville være svært krevende og trolig ikke mulig å utarbeide manuelt. Journalisten fikk også forklart at en ambulans kan regnes som 'tilgjengelig ressurs' selv om den er på oppdrag. Ressursene kan omprioriteres dersom det oppstår situasjoner/hendelser av mer alvorlig karakter enn det opprinnelige oppdraget.»

Når det gjelder GDs påstand om uklar kommunikasjon, innvender klager at det er divisjonsdirektøren som har uttalt seg i denne saken, og at viseadministrerende direktør har sendt to eposter til GDs redaktør og gjort oppmerksom på faktafeil. Disse er ikke besvart, og klager forklarer: «I ettertid viser det seg at mail er sendt men ikke mottatt, da en link i avsenders signatur er avvist av sykehusets mailsystem (...) GD er også kjent med at Sykehuset Innlandet har en døgnbemannet pressetjeneste (telefon) som de kan kontakte for kommentarer/tilgang på kilder.»

Når det gjelder omtalen på lederplass, som GD også har forsvart, understreker klager at den ikke er påklaget, men at det er henvist til den, fordi «opplysningene i forsiden/avisartikkelen også blir lagt til grunn som fakta i lederen».

Gudbrandsdølen Dagingen (GD) viser til at flere eposter til Sykehuset Innlandet skal ha havnet i spam-fileret, og at dette tydeligvis forklarer hvorfor avisen ikke har fått svar på flere spørsmål.

GD har ingen ytterligere tilføyelser, men oppsummerer saken gjennom fire punkter, slik avisen ser den:

- «1. Den innklagete sak er del av en løpende nyhetsdekning. Denne gang som en direkte følge av divisjonsdirektørens foredrag i Skjåk kommunestyre hvor han bedyret at "alt er på stell" vedr ambulansberedskapen i Gudbrandsdalen. Dette i kontrast til oppfatningen blant de tillitsvalgte i ambulansetjenesten.
2. De faktaopplysningene vi refererte ble av oss kontrollert med kilder vi mener er relevante - dem som daglig betjener det praktiske livet i ambulansen.
3. Den løpende nyhetsdekningen danner et komplett bilde av de forskjellige synspunkter i saken.
4. Vi har fortsatt ikke fått noen skriftlig dokumentasjon på de påståtte feil i innklagete artikkel.»